

บทที่ 2

ปริทัศน์วรรณกรรม

ในการศึกษาเรื่อง “ความสนใจในการอ่านของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ” มีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญของการอ่าน
 - 1.1 ความสำคัญของการอ่านต่อบุคคล
 - 1.2 ความสำคัญของการอ่านต่อส่วนรวม
2. ความต้องการและความสนใจในการอ่านของนักศึกษา
 - 2.1 ความต้องการและความสนใจของวัยรุ่น
 - 2.2 ความสนใจในการอ่านของนักศึกษา
3. ลักษณะและประโยชน์ของหนังสือสารคดีและบันเทิงคดี
 - 3.1 หนังสือสารคดี
 - 3.2 หนังสือบันเทิงคดี
4. แหล่งการอ่านของนักศึกษา
 - 4.1 แหล่งบุคคล
 - 4.2 แหล่งบริการหนังสือ
 - 4.2.1 ห้องสมุด
 - 4.2.2 ร้านจำหน่ายหนังสือ
 - 4.2.3 ร้านเช่าหนังสือ
5. การวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 การวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ
 - 5.2 การวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

1. ความสำคัญของการอ่าน

การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นถ้อยคำความคิดจากผู้เขียน มาสู่ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความคิดความรู้สึก รวบรวมใจความสำคัญของผู้เขียน ประเมินผลของสิ่งที่อ่านและนำแนวคิดที่ได้รับจากการอ่านมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ และยังเกี่ยวข้องกับการสร้างความหมายใหม่โดยการประสานสิ่งที่อ่านกับความคิดต่างๆ ที่ผู้อ่านมีอยู่ การอ่านไม่ใช่เป็นเพียงการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร จากข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษรไปสู่จิตใจ และความคิดของผู้อ่านเท่านั้น แต่เป็นการทำให้ผู้อ่านมีส่วนร่วม โดยการนำความรู้หรือประสบการณ์มาทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่าน หรือเพิ่มเติมส่วนที่ขาดหายไปด้วยการตีความหมาย คาดการณ์ หรือประเมินค่าสิ่งที่ปรากฏในเนื้อหาที่อ่าน (โกชัย สาริกบุตร, 2519: 16; บันลือ พุกกะวัน, 2532: 2; สุพรรณิ วราทร, 2545: 3-4)

วัตถุประสงค์ของการอ่านมีหลายอย่าง ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นแรก เป็นการอ่านเพื่อตอบสนองความต้องการทางปัญญา ซึ่งคนส่วนใหญ่จะอ่านเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง เช่น การอ่านเพื่อให้ทราบและเข้าใจเหตุการณ์ปัจจุบัน การอ่านสามารถปรับ ค่านิยมของตนให้พัฒนาขึ้นไปในทิศทางที่ถูกต้อง เกิดความสำนึกในหน้าที่ที่จะต้องพัฒนาและ ปรับปรุงตนเอง จึงอ่านเพื่อให้เกิดความรู้รอบตัวและเพิ่มพูนความรู้สำหรับการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน อ่านเพื่อขยายความคิดทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครองให้ เข้าใจและปรับตัวได้ตามสภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เป็นการตอบสนองความต้องการทางด้านปัญญา และประเด็นที่สอง คือ การอ่านเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ ผู้อ่านจึงอ่านเพื่อความ เพลิดเพลิน ความจรรโลงใจ ทำให้เกิดความคิดใหม่ๆ บางคนอาจจะอ่านแบบไม่มีเป้าหมาย โดย อ่านเพื่อฆ่าเวลาหรืออ่านหนังสือจนคิดเป็นนิสัย (สมพร มั่นตะสูตร แห่งพิพัฒน์, 2534: 3; Leedy, 1956: 161-162)

1.1 ความสำคัญของการอ่านต่อบุคคล

การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพและ สะดวกในการรับข่าวสารข้อมูลต่างๆ ผู้ที่อ่านหนังสือย่อมได้รับประโยชน์จากการอ่านในด้าน ต่างๆ เช่น การอ่านทำให้ได้รับความรู้และข่าวสาร ทำให้เกิดความคิด ทำให้แก้ปัญหา และทำให้ มีความสุข เป็นต้น

การอ่านทำให้ได้รับความรู้และข่าวสาร การอ่านเป็นสิ่งที่ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อ่านค้นหาคำตอบในสิ่งที่ตนต้องการจะรู้ ทำให้ได้รับทราบเหตุการณ์ ปัจจุบัน ทันสมัย ทันเหตุการณ์ สำหรับผู้อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน การอ่านความรู้ข่าวสารจาก หนังสือต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์และสารคดีย่อมเป็นผลดีต่อตนเองทั้งในด้านการดำเนินชีวิตและ ส่งเสริมการศึกษาอีกด้วย สำหรับผู้อยู่ในวัยทำงาน ทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพได้รับทราบวิทยาการ ใหม่ๆ ซึ่งอาจนำมาปรับใช้กับการทำงานในชีวิตประจำวันได้ การอ่านสารในรูปแบบต่างๆ ย่อมทำให้ ได้รับความรู้และข่าวสารที่มีประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เช่น การอ่านฉลากยาทำให้ใช้ยาได้ อย่างถูกต้อง การอ่านฉลากสินค้าทำให้ทราบรายละเอียดสินค้า สามารถเปรียบเทียบราคาและ คุณสมบัติได้ตรงตามต้องการ เป็นต้น (รัฐจวน อินทรกำแหง, 2526: 9-10; จวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542: 3-5; ชำรง ชูทัพ, 2545: 7)

การอ่านทำให้เกิดความคิด การอ่านซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเกิดความคิด มิได้เกิดจากการอ่าน หนังสือความรู้และวิชาการเท่านั้น การอ่านหนังสือบันเทิงคดีและข่าวสารก็อาจทำให้ผู้อ่านเกิด ความคิดใหม่หรือเปลี่ยนแปลงความคิดได้ โดยเฉพาะเมื่อผู้อ่านนำสิ่งที่ได้รับจากการอ่าน ไป เชื่อมโยงกับความรู้เดิมของตน และประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ การอ่านมากทำให้ผู้อ่านมี ข้อมูลความรู้และประสบการณ์มาก ย่อมสามารถที่จะช่วยให้วินิจฉัยและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม และยังก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (ชำรง ชูทัพ, 2545: 7; สุพรรณิ วราทร, 2545: 13)

การอ่านช่วยแก้ปัญหา การอ่านเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยแสวงหาคำตอบในประเด็นปัญหา ต่างๆ การรับรู้ข้อมูลในเรื่องที่เป็นปัญหาช่วยช่วยให้มองเห็นแนวทางแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาที่ เกิดขึ้นได้ หนังสือที่มีแนวทางเรื่องราวคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับปัญหาที่ประสบ จะช่วยให้เข้าใจ ปัญหา ผู้อ่านที่มีวิจารณญาณจะสามารถนำความคิดไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับปัญหาของตน เนื่องจากการอ่านหนังสือช่วยแก้ปัญหาของบุคคลได้ดังนี้ จึงมีการนำหนังสือมาใช้บำบัดผู้ป่วยหรือ บุคคลที่มีความทุกข์ใจ เรียกว่า “การบำบัดด้วยหนังสือ” โดยอาศัยหลักการที่คนมีแนวโน้มที่จะ ลอกเลียนคนที่มีลักษณะคล้ายตนเอง ผู้บำบัดจะเลือกหนังสือที่เหมาะสม โดยเลือกเรื่องที่มีความ ใกล้เคียงกับปัญหาของผู้รับการบำบัด การอ่านทำให้ผู้รับการบำบัด ได้เรียนรู้วิธีการที่ตัวละครเผชิญ ปัญหาและแก้ไขปัญหา จึงช่วยผ่อนคลายความทุกข์และนำแนวคิดที่ได้จากการอ่านมาแก้ไขปัญหา ของตนเอง (สุพรรณิ วราทร, 2545: 10-18; จวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542: 23)

การอ่านทำให้มีความสุข การอ่านหนังสือตามประเภทหรือเรื่องที่ชอบ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือความรู้ สารคดี หรือบันเทิงคดี เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน ช่วยผ่อนคลายความเครียด และก่อให้เกิดความสุขทางใจให้แก่ผู้อ่าน ช่วยส่งเสริมจินตนาการ การอ่านหนังสือที่เหมาะสมกับผู้อ่าน ทำให้เกิดความสุข เพราะการอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาดี รูปแบบการประพันธ์ และสำนวนภาษาสละสลวย ช่วยสร้างความจรรโลงใจให้แก่ผู้อ่านได้ (รัฐจวน อินทรกำแหง, 2526: 9-10; ชำรง ชูทัพ, 2545: 7) การอ่านหนังสือจึงยังมีความสำคัญต่อบุคคลเป็นอย่างมาก แม้ว่าจะมีสื่อการอ่านรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้นมากมายแต่การอ่านหนังสือยังเป็นวิธีหลักในการติดตามความรู้ ความเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าและเหตุการณ์ต่างๆ ของผู้อ่านส่วนใหญ่ นอกจากทำให้ได้รับประโยชน์ต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ยังทำให้มีความคิดอ่านกว้างขวางขึ้น สามารถศึกษาหาข้อเท็จจริงและคิดค้นวิทยาการใหม่ๆ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและสังคม

1.2 ความสำคัญของการอ่านต่อส่วนรวม

การอ่านเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ในด้านการพัฒนาประชากร และส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิทยาการ

การอ่านช่วยพัฒนาประชากร การอ่านเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะการอ่านอย่างสม่ำเสมอทำให้ประชาชนคงความรู้และความสามารถอ่านออกเขียนได้ที่ได้รับการศึกษาในระบบ ไม่เป็นผู้ลืมนหนังสือ สามารถแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาปรับปรุงความรู้เดิม ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม การอ่านทำให้ประชาชนเข้าใจสภาพการเมือง การปกครองประเทศ รับทราบนโยบายของรัฐและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง จึงดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น การอ่านอย่างมีวิจารณญาณทำให้ตัดสินใจได้ถูกต้อง ไม่ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ของบุคคลอื่นๆ ทำให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ มีชีวิตที่ดีและมีความสุข (ฉวีวรรณ อุทกานันท์, 2542: 9; ชำรง ชูทัพ 2545: 7; สุพรรณิ วราทร, 2545: 19)

การอ่านส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิทยาการ หนังสือเป็นสื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้ วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของมนุษย์ ด้วยการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้ความรู้เดิมที่มีอยู่ไม่สูญหาย คนรุ่นหลังสามารถพัฒนาความรู้ใหม่ต่อยอดความรู้จากความรู้เดิม เกิดความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาการต่างๆ การอ่านมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ผู้ที่อยู่ในวัยเรียน การอ่านหนังสือมากจะเป็นผู้ที่เรียนดี สำหรับผู้อยู่ในวัยทำงาน การอ่านหนังสือ

ช่วยพัฒนาความรู้ใหม่ๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพ นำสิ่งที่เรียนรู้จากการอ่านมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ (การุณันท์ รัตนแสนวงษ์, 2544: 46-47; สุพรรณิ วราทร, 2545: 20-21)

2. ความต้องการและความสนใจในการอ่านของนักศึกษา

ตามระบบการศึกษาของไทย ผู้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในวัย 18-23 ปี และพระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2521 มาตรา 3 กำหนดว่า "เยาวชน หมายความว่าบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกินยี่สิบห้าปี" (สำนักงานเลขาธิการการศึกษา, 2547) จึงนับว่านักศึกษาอยู่ในช่วงวัยของเยาวชน (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543: 9) โดยจัดอยู่ในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ โดยทั่วไปจะแบ่งวัยรุ่นออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ วัยรุ่นตอนต้น (อายุ 11-14 ปี) วัยรุ่นตอนกลาง (อายุ 15-17 ปี) และวัยรุ่นตอนปลาย (อายุ 18-21 ปี) ในการวิจัยนี้ นักศึกษาจึงหมายถึง ผู้ที่อยู่ในกลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย

2.1 ความต้องการและความสนใจของวัยรุ่น

ความต้องการและความสนใจของบุคคลเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน ความต้องการ คือ สิ่งที่ตั้งอยู่ในใจและแปรเป็นความสนใจในสิ่งต่างๆ วัยรุ่นเป็นวัยที่แสวงหาอุดมคติ ต้องการค้นพบความจริง ความต้องการของวัยรุ่นจึงมีความสัมพันธ์ต่อความสนใจของวัยรุ่น

Pilgrim and McAllister (1968: 71-119) กล่าวถึงความต้องการของวัยรุ่นที่เป็นผลสืบเนื่องไปถึงความสนใจในการอ่าน ดังนี้

1. ต้องการความมั่นใจว่าตนเป็นผู้ปกติทั้งทางกาย ใจ อารมณ์ และสังคม
 2. ต้องการโอกาสที่จะพัฒนาความเป็นอิสระทางอารมณ์จากผู้ใหญ่
 3. ต้องการความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว
 4. ต้องการความช่วยเหลือแนะนำในเรื่องบทบาทผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในเรื่องการหาเลี้ยงชีพ
- การตั้งหลักฐานและครอบครัว
5. ต้องการมีความสัมพันธ์อันน่าพึงพอใจกับเพื่อนวัยเดียวกันทั้งสองเพศ
 6. ต้องการที่จะเข้าใจและเรียนรู้วิธีการที่ควบคุมธรรมชาติของตนเอง
 7. ต้องการที่จะได้รับความสำเร็จจากประสบการณ์โดยตรง
 8. ต้องการความช่วยเหลือในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

ตามสมควรแก่ฐานะ

9. ต้องการความช่วยเหลือในการแสวงหาปรัชญาชีวิต
10. ต้องการความช่วยเหลือในการพัฒนาความซาบซึ้งในคุณค่าความงามของศิลปะ
11. ต้องการโอกาสพักผ่อนและความสนุกสนานบันเทิง

ลมูล รัตตากร (2529: 13-15) ได้กล่าวถึงความสนใจของวัยรุ่นไว้ดังนี้

1. **ความสนใจในการเลือกอาชีพ** วัยรุ่นตอนปลายเป็นวัยที่กำลังก้าวสู่ผู้ใหญ่ซึ่งเป็นวัยทำงาน ผู้ที่อยู่ในวัยนี้คือ ตั้งแต่ระดับมัธยมปลายจำเป็นต้องเตรียมตัวในการประกอบอาชีพ โดยการเลือกแผนการเรียนที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสาขาที่ต้องการประกอบอาชีพ ทั้งนี้ วัยรุ่นส่วนใหญ่ประสงค์จะเลือกอาชีพที่ได้รับการยอมรับในสังคม มีรายได้ดี และประสบความสำเร็จในอาชีพ

2. **ความสนใจในการคบเพื่อน** เพื่อนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก วัยรุ่นต้องการให้เพื่อนยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่ม มักใช้เวลาอยู่กับเพื่อนเพศเดียวกัน ทำสิ่งต่างๆ เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน และเริ่มมีความรักหรือความสนใจเพื่อนต่างเพศ ความรักของวัยรุ่นค่อนข้างรุนแรงและอาจเปลี่ยนแปลงได้ง่าย

3. **ความสนใจในการศึกษาเล่าเรียน** จากความสนใจในอาชีพที่วัยรุ่นต้องการทำในอนาคต เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งใจไว้ วัยรุ่นส่วนใหญ่จึงขวนขวายศึกษาหาความรู้ทั้งในสถานศึกษาที่ตนสังกัดและศึกษาด้วยตนเอง โดยคาดหวังให้มีผลการเรียนดีซึ่งจะมีผลสืบเนื่องต่อไปถึงการหางานในสายอาชีพที่ตั้งใจไว้ เพราะสภาพการแข่งขันที่สูงในสังคมปัจจุบัน ทำให้วัยรุ่นต้องใส่ใจกับการศึกษาเล่าเรียนด้วยความตั้งใจเป็นพิเศษ

4. **ความสนใจในการใช้เวลาว่างเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ** จากการทุ่มเทเพื่อการศึกษาหาความรู้อย่างหนัก รวมทั้งปัญหาอื่นๆ ที่วัยรุ่นประสบในการปรับตัวทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม ทำให้วัยรุ่นต้องการพักผ่อนหย่อนใจเมื่อมีเวลาว่าง การพักผ่อนของวัยรุ่นมีหลายรูปแบบ เช่น การนัดพบเพื่อพบปะพูดคุยกันให้สนุกสนาน การท่องเที่ยว การอ่านหนังสือ การเล่นเกม และการชมภาพยนตร์ เป็นต้น

5. **ความสนใจในการเล่นกีฬาและการทำงาน** การเล่นกีฬาของวัยรุ่นอาจเป็นการเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพ เพื่อแก้ไขรูปร่างที่ยังไม่ได้สัดส่วนให้ดีขึ้น เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่รักสวยรักงาม วัยรุ่นเล่นกีฬาน้อยชนิดลง เลือกเล่นกีฬาที่ตนชอบตั้งแต่ยังเด็ก และฝึกฝนให้เก่งขึ้นเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน หรือเป็นคนเด่นในกลุ่ม วัยรุ่นบางกลุ่มอาจสนใจการทำงาน ทั้งเพื่อการหาประสบการณ์ในการประกอบอาชีพหรือทำเพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจ

6. **ความสนใจต้องการทดลองค้นคว้าหาเหตุผลด้วยตนเอง** วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสนใจชอบการทดลองค้นคว้าหาเหตุผลด้วยตนเอง มีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ วัยรุ่นจึงค้นหาคำตอบให้กับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่ละความพยายามจนกว่าจะประสบความสำเร็จ

7. ความสนใจในการสร้างอนาคต มีครอบครัวและปกครองตนเอง เนื่องจากการเริ่มสนใจในเพื่อนต่างเพศ เมื่อมีความชอบพอผู้ใดเป็นพิเศษ วัยรุ่นจะเริ่มคิดถึงอนาคต มุ่งสร้างความมั่นคงในอนาคต อาจโดยการตั้งใจทำงานเพื่อสร้างฐานะ หรือศึกษาเล่าเรียนให้สำเร็จ

ความต้องการเป็นสิ่งสร้างแรงจูงใจ และความสนใจเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ ความต้องการของวัยรุ่นซึ่งรวมถึงนักศึกษาที่จัดอยู่ในกลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย จึงนำไปสู่ความสนใจในการอ่านเพื่อตอบสนองความต้องการและความสนใจตามธรรมชาติของบุคคลในวัยนี้

การศึกษาลักษณะกิจกรรมที่เยาวชนไทยทำในเวลาว่าง พบว่า เยาวชนอายุ 15 - 24 ปี มีจำนวน 11.3 ล้านคน (ร้อยละ 17.9) ในปีการศึกษา 2545 มีเพียงร้อยละ 9.5 ที่กำลังเรียนระดับอุดมศึกษา กิจกรรมที่เด็กและเยาวชนอายุ 6-24 ปี จำนวน 20.9 ล้านคนทำในเวลาว่าง ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.0) ใช้เวลาว่างในการชมโทรทัศน์ วิทยุทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ ฟังวิทยุ/เทป (ร้อยละ 31.4) สังสรรค์กับเพื่อน (ร้อยละ 21.7) อ่านหนังสือ (ร้อยละ 25.3) และเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย (ร้อยละ 22.6) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการใช้เวลาว่างของเด็กและเยาวชนชายและหญิง พบว่า ทั้งชายและหญิงส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างในการชมโทรทัศน์ วิทยุทัศน์มากกว่าการทำกิจกรรมอื่น ๆ (ร้อยละ 86.0 และร้อยละ 88.0 ตามลำดับ) และเป็นที่น่าสนใจว่าเด็กและเยาวชนชายใช้เวลาว่างในการออกกำลังกายและสังสรรค์กับเพื่อนสูงกว่าเด็กและเยาวชนหญิง (ร้อยละ 33.0 และร้อยละ 12.0 ตามลำดับ) แต่เด็กและเยาวชนหญิงจะใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือมากกว่าชาย (ร้อยละ 31.9 และร้อยละ 18.9 ตามลำดับ) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2545)

ลักษณะการอ่านของวัยรุ่นสรุปได้ดังนี้ (ปราณี เชียงทอง, 2530: 78; ไพพรรณ อินทนิล, 2546: 83-86)

วัยรุ่นมีความสนใจเกี่ยวกับบทบาทของตนต่อสังคม เพศชายและหญิงมีความสนใจในการอ่านหนังสือที่แตกต่างกัน น้อยครั้งที่วัยรุ่นชายจะอ่านหนังสืออย่างเดียวกับวัยรุ่นหญิง แต่วัยรุ่นหญิงบางคนชอบอ่านหนังสือที่เขียนสำหรับวัยรุ่นชาย ลักษณะของหนังสือที่วัยรุ่นชายชอบ เป็นหนังสือที่มีความเคลื่อนไหวเร็ว เอาจริงเอาจัง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย เรื่องลึกลับ กีฬา เครื่องยนต์กลไก ประวัติศาสตร์และชีวประวัติ ส่วนวัยรุ่นหญิงชอบเรื่องของ ชีวิตภายในบ้าน ตัวเลี้ยง ธรรมชาติ ความรัก วัยรุ่นหญิงตอนกลาง (อายุ 14 ปีขึ้นไป) ส่วนมากจะอ่านหนังสือนวนิยายแต่วัยรุ่นชายในวัยเดียวกันจะชอบอ่านหนังสือสารคดี ปัจจัยที่ทำให้วัยรุ่นเพศเดียวกันสนใจอ่านหนังสือแตกต่างกัน คือ อายุ และ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากทางบ้าน สถานศึกษา เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การอ่านแตกต่างกัน

2.2 ความสนใจในการอ่านของนักศึกษา

นักศึกษา คือ ผู้ที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายและเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปถึง 25 ปี โดยธรรมชาติแล้วเป็นผู้มีอารมณ์รุนแรง ชีวิตเป็นอิสระที่จะคิดและกล้าแสดงออก เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยด้วยความกระหายที่อยากจะรู้ อยากเห็น เต็มใจทำงานมีอุดมคติสูง ทนความไม่ยุติธรรมของสังคมและความผิดพลาดไม่ได้ มีความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับสังคม และมักคิดว่าเรียนแล้วจะทำอะไรให้แก่สังคมได้บ้าง เมื่อเห็นข้อผิดพลาดของผู้ใหญ่ที่ดำเนินการแก้ไขล่าช้า สภาพความขัดแย้งและข้อบกพร่องในสังคมที่พบเห็นทำให้บิบบคั้นจิตใจและเป็นแรงกระตุ้นให้ออกสู้เพื่อเรียกร้องสิ่งที่ถูกต้อง นักจิตวิทยาเชื่อว่าช่วงอายุ 18 ปี เป็นช่วงที่สมองคนเราพัฒนาไปถึงจุดสูงสุด มหาวิทยาลัยจึงมีส่วนในการพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้มีปัญญาเฉลียวฉลาด เป็นคนมีเหตุผล ตัดสินใจได้ดี มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม โดยจัดสิ่งแวดล้อม และจัดประสบการณ์ให้นักศึกษาพัฒนาจนเต็มความสามารถ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530: 104; 2543: 6)

Kauffman (1968: 19-21) ได้ประมวลลักษณะของนักศึกษาไว้ ดังนี้

นักศึกษาเป็นบุคคลที่เข้ามาแสวงหาความรู้และมุ่งมั่นในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งมีความเชื่อถือในศาสตร์นั้นๆ โดยอยากจะเห็นความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตจริงกับวิชาที่เรียน เป็นบุคคลที่ต้องการแสวงหาความมั่นคงทางสังคม การเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย เนื่องจากต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ นักศึกษาจึงต้องการคนที่ช่วยสนองความต้องการทางจิตใจโดยหาคนที่ถูกใจเป็นเพื่อน เป็นบุคคลที่มีอุดมคติและใจดี นักศึกษาอยากช่วยคนอื่น และสนใจปัญหาของสังคม เป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน หากเข้ามาศึกษาแล้วไม่เป็นไปตามที่คาดหวังก็รู้สึกเสียใจและผิดหวังมาก จึงหันความสนใจไปสู่สิ่งอื่นๆ และมีสิ่งช่วยต่างๆ เช่น กิจกรรมที่มีความสนุกสนานกว่าการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่มีความบิบบคั้นมาก อาจนำไปสู่ปัญหาทางสังคม เช่น การเล่นเกมพนันและการติดยาเสพติดได้ นักศึกษาต้องการค้นพบตนเอง ต้องการความเป็นตัวของตัวเอง แต่ส่วนใหญ่จะไม่พอใจในสิ่งที่ตนเป็นอยู่ การเรียนในระดับอุดมศึกษาในบางสาขาวิชาไม่ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้ค้นพบความสามารถของตนเอง

สิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมของนักศึกษา คือ กลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นลักษณะของวัยรุ่นทั่วไปที่มีความต้องการที่จะอยู่ในกลุ่มอย่างมีความสุข เพราะกลุ่มเพื่อนให้ความมั่นใจและยอมรับในพฤติกรรมต่างๆ ของนักศึกษา ทำให้มีความสุข มีความสุข อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีดังนี้ คือ เพื่อนเป็นกลุ่มที่ประสานชีวิตจากสังคมในบ้าน ไปสู่สังคมมหาวิทยาลัย ทำให้นิสิตนักศึกษารู้สึกว่า

ตนเองประสบความสำเร็จในด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อนมีส่วนร่วมสนับสนุนและเป็นเครื่องมือให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาในมหาวิทยาลัย สนับสนุนสนองอารมณ์ จิตใจ และความต้องการของนักศึกษาซึ่งอาจไม่ตรงกับอาจารย์ ห้องเรียน และมหาวิทยาลัย เพื่อนเปิดโอกาสให้นักศึกษาเรียนรู้และเข้าใจชีวิตการอยู่ร่วมกัน การสมาคมและการทำงานกับคนที่มีภูมิหลังแตกต่างกันได้ดี ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ กระตุ้นให้เกิดความคิดหรือประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กำลังใจในการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษา หรือในทางกลับกันกลุ่มเพื่อนก็อาจจะช่วยกันบำรุงรักษาสภาพที่คงเดิมไว้ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง สำหรับนักศึกษาที่เรียนไม่ค่อยดีหรือมีความคิดหวัง กลุ่มเพื่อนจะช่วยให้เขาเลือกทางออกทางอื่นหรือช่วยให้เขามีภาพพจน์ในทางบวก โดยสนับสนุนให้ความสนใจต่อสิ่งอื่นที่มีใช้การศึกษา (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543: 25; Feldman, 1972: 329-330)

3. ลักษณะและประโยชน์ของหนังสือสารคดีและบันเทิงคดี

หนังสือเป็นสิ่งที่มีความหลากหลาย การจำแนกประเภทของหนังสือก็มีหลายวิธี วิธีจำแนกหนังสือที่พบบ่อยมี 5 วิธี ได้แก่ จำแนกตามรูปเล่ม ซึ่งพิจารณาจากการเข้าเล่มปกหนังสือ ได้แก่ หนังสือปกแข็ง และหนังสือปกอ่อน จำแนกตามลักษณะคำประพันธ์ ได้แก่ ร้อยแก้ว ร้อยกรอง บทละคร จำแนกตามลักษณะการเรียบเรียง ได้แก่ เป็นเรื่องแต่ง เรื่องรวบรวมเรียบเรียง เรื่องแปล เรื่องดัดแปลง การจำแนกตามจุดมุ่งหมายการจัดทำ โดยจุดมุ่งหมายที่ทำหนังสือขึ้นมา เช่น ตำรา และการจำแนกตามเนื้อหาสาระ ได้แก่ ประเภทสารคดีและบันเทิงคดี (วิวัฒน์ บุญจับ, 2541: 132-133; สุพรรณิ วราทร, 2545: 57-60)

การอ่านหนังสือที่ดีทุกประเภทย่อมมีประโยชน์ต่อผู้อ่าน แต่เนื่องจากหนังสือแต่ละเรื่องแต่ละประเภท ย่อมมีลักษณะเฉพาะ ประโยชน์หรือคุณค่าของหนังสือแต่ละประเภท จึงอาจแตกต่างกันบ้าง หนังสือประเภทที่สำคัญสองประเภทตามการจำแนกตามเนื้อหาสาระ คือ สารคดี และบันเทิงคดี มีลักษณะและประโยชน์ดังนี้

3.1 หนังสือสารคดี

หนังสือสารคดี หมายถึง เรื่องราวที่เขียนขึ้นจากเค้าความจริง มุ่งนำเสนอเนื้อหาสาระความรู้เป็นสำคัญ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายและได้รับความรู้ตามความเป็นจริงควบคู่ไปกับการให้ความเพลิดเพลินในการอ่าน ดังนั้น การอ่านหนังสือสารคดีจึงทำให้ผู้อ่านได้รับสาระความรู้ตามประเภทของหนังสือสารคดี เช่น สารคดีชีวประวัติ สารคดีประวัติศาสตร์ สารคดีท่องเที่ยว

และสารคดีเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นต้น (ถวัลย์ มาศจรัส, 2538: 22-23; สมพร มั่นตะสูตร แห่งพิพัฒน์, 2534: 57; สมพร จารุณัฐ, 2541: 1-5)

สารคดีชีวประวัติ เป็นข้อเขียนที่บันทึกพฤติกรรมของบุคคลตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน ลักษณะของการเขียนชีวประวัติบุคคลนั้นเขียนได้ทั้งที่กล่าวถึงประวัติของบุคคลเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง อาจจะเขียนเฉพาะด้านดี หรือข้อบกพร่องของเจ้าของประวัติก็ได้ โดยแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นๆ เป็นคนอย่างไร ประโยชน์ของการอ่านหนังสือสารคดีชีวประวัติของบุคคล ทำให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของคน

สารคดีประวัติศาสตร์ เป็นข้อเขียนที่ว่าด้วยเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีต และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์รวมถึงศิลปวัฒนธรรมหลากหลายประเภท ประโยชน์ของการอ่านสารคดีประวัติศาสตร์ ทำให้ทราบถึงเหตุการณ์ในอดีต มองเห็นภาพรวมของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

สารคดีท่องเที่ยว เป็นข้อเขียนที่บันทึกสิ่งที่ได้พบเห็นจากการท่องเที่ยว โดยประสงค์ให้ผู้อ่านได้เห็นภาพของสถานที่ ความเป็นอยู่ของผู้คน สภาพภูมิประเทศ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ประโยชน์ของการอ่านสารคดีท่องเที่ยวทำให้ทราบถึงข้อเท็จจริงที่ทันสมัย เพื่อประกอบการท่องเที่ยว หรืออ่านเพื่อให้ได้รับความสนุกสนานจากการผจญภัยโดยผ่านประสบการณ์ของผู้อื่น

สารคดีเชิงวิทยาศาสตร์ ใช้ภาษาค่อนข้างเป็นวิชาการ ข้อเขียนอาจเป็นเชิงวิเคราะห์วิจัย ซึ่งอาจมีข้อมูลเป็นสถิติมีเชิงอรรถ บรรณานุกรมประกอบ ประโยชน์ของสารคดีเชิงวิทยาศาสตร์ ทำให้ทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

ความแตกต่างของหนังสือสารคดีกับตำราต่างกันที่สารคดีไม่มุ่งเสนอความรู้ทางวิชาการอย่างตรงไปตรงมา แต่เลือกเสนอข้อมูลที่น่าสนใจแล้วนำมาปรับปรุงสำนวนภาษา การดำเนินเรื่องให้น่าติดตาม มีภาพประกอบสวยงามชัดเจน สารคดีบางเรื่องอาจใช้กลวิธีการแต่งบางอย่างของเรื่องสั้นหรือนวนิยาย เช่น ไซบัทสนทนาดำเนินเรื่อง เป็นต้น (แวมมยุรา เหมือนนิล, 2541: 92)

ประโยชน์ในการอ่านหนังสือสารคดีซึ่งเป็นหนังสือที่มุ่งเน้นให้ความคิด ข้อเท็จจริง ทำให้ผู้อ่านเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ทั้งในการศึกษาเล่าเรียน การประกอบอาชีพและการดำรงตนอยู่ในสังคม การอ่านสารคดีทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน แนะนำงานวิจัยใหม่ๆ ช่วยในการค้นคว้า การทำวิจัยในระดับชั้นต่างๆ ผู้อ่านได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการอ่าน ทำให้รู้จักโลกอย่างลึกซึ้ง ช่วยพัฒนาภูมิปัญญา (แวมมยุรา เหมือนนิล, 2541: 92; วิทยากร เชียงกุล, 2544: 37-38)

3.2 หนังสือบันเทิงคดี

หนังสือบันเทิงคดี คือ เรื่องที่แต่งขึ้นโดยใช้ตัวละครถ่ายทอดเรื่องราวจากประสบการณ์ และจินตนาการของผู้เขียน ถ่ายทอดด้วยการใช้ถ้อยคำ ภาษาและความสามารถในการเขียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความบันเทิง ความเพลิดเพลิน และอาจให้ข้อคิดหรือแนวทางการดำเนินชีวิต หนังสือบันเทิงคดีมีหลายรูปแบบ เช่น นิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย บทภาพยนตร์ บทละคร แต่ในการวิจัยครั้งนี้จะกล่าวถึงหนังสือบันเทิงคดี 2 รูปแบบ คือ เรื่องสั้นและนวนิยาย (สมพร มั่นตะสูตร แพ่งพิพัฒน์, 2534: 65; สมพร จารุณี, 2541: 1-5)

เรื่องสั้น เป็นบันเทิงคดีที่พัฒนารูปแบบมาจากเรื่องเล่า นิทาน เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ต่อเหตุการณ์และภาวะแวดล้อมของสังคม อาศัยศิลปะและกลวิธีในการเขียน มีโครงเรื่องง่ายๆ แสดงวัตถุประสงค์และผลอย่างเคียว เรื่องสั้นมีความยาวเป็นข้อจำกัด เนื้อเรื่องจึงมุ่งที่ความเข้มข้นและไม่สลับซับซ้อน เน้นที่เวลาและสถานที่ของตัวละคร มีตัวละครน้อย ระยะเวลาในท้องเรื่องมีไม่มากนัก และไม่มีการพรรณนาฟุ่มเฟือย (บุญยงค์ เกศเทศ, 2536: 97; ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542: 248; ชูวาฬ ประทีปะเสน ชัยศิลป์วัฒนา, 2542: 107)

นวนิยาย เริ่มมีมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เป็นพัฒนารูปแบบต่อเนื่องมาจากเรื่องรักใคร่ ผจญภัยที่มีมาแต่ศตวรรษที่ 12 เป็นเรื่องร้อยแก้วแบบพรรณนาโวหารที่มีขนาดความยาวเป็นเล่ม เขียนขึ้นจากจินตนาการหรืออาจมีเค้าความจริงปนอยู่ ผู้แต่งสมมติตัวละคร เหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ขึ้นมาให้มีลักษณะสมจริงเพื่อแสดงความคิด สาระ และให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน ลักษณะของนวนิยายจะมีโครงเรื่องแสดงวัตถุประสงค์ และผลลัพธ์อาจมีหลายอย่างซึ่งแตกต่างกับเรื่องสั้นที่มีโครงเรื่องเพียงประการเดียว ไม่มีการจำกัดความยาวและระยะเวลาของนวนิยาย จึงมีตัวละครมากไม่จำกัดจำนวน และสามารถพรรณนาได้ยาว (เจือ สตะเวทิน, 2510: 72; ชูวาฬ ประทีปะเสน ชัยศิลป์วัฒนา, 2542: 108)

ประโยชน์ในการอ่านหนังสือบันเทิงคดี ทั้งประเภทเรื่องสั้นและนวนิยาย ซึ่งเป็นเรื่องสมมติโดยมีเค้าโครงใกล้เคียงกับความเป็นจริงในชีวิตของมนุษย์ เพราะความสมมติหรือจินตนาการของผู้เขียนนวนิยายนั้นย่อมเกิดจากประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม ความรอบรู้ และความเล็งเห็นในแก่นความจริงของชีวิต ในแต่ละแง่มุมของผู้เขียนแต่ละคนโดยเฉพาะ การอ่านหนังสือบันเทิงคดี ผู้อ่านต้องทำการศึกษาความคิด จินตนาการ ความรู้สึกและประสบการณ์ของมนุษย์ผ่านตัวละคร ซึ่งผู้เขียนได้บันทึกไว้ ด้วยเหตุที่นวนิยายเสนองานภาพของชีวิต และได้เสนอวิธีแก้ไขปมชีวิตใน

ลักษณะการต่างๆกัน นวนิยายจึงมีเสน่ห์ดึงดูดผู้อ่านไม่เลือกเพศและวัย โดยให้ผู้อ่านฝึกใช้วิจารณ์-
 ญาณของตนเองเป็นเครื่องตัดสิน ดังนั้น การอ่านหนังสือบันเทิงคดีจึงมีประโยชน์ในการสะท้อน
 ภาพชีวิตและอาจช่วยแก้ไขปัญหาในชีวิตของผู้อ่าน เสนอแง่มุมทางสังคมให้แก่ผู้อ่านทำให้เป็นผู้มี
 วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจ (รัฐจวน อินทรกำแหง, 2513: 5-7; สมพร มั่นตะสูตร แห่งพิพัฒน์,
 2534: 66; สมพร จารุณีฎ, 2541: 4-5; Leedy, 1956: 389-390)

4. แหล่งการอ่านของนักศึกษา

แหล่งที่ได้หนังสือมาอ่านมีหลายแหล่ง ทั้งจากบุคคลและสถานที่ต่างๆ ที่มีสิ่งพิมพ์หลากหลาย
 หลายประเภท และเปิดโอกาสให้บุคคลต่างๆ เข้าไปอ่านหนังสือ มีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ห้อง
 สมุด แหล่งอ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หรือตามร้านค้าต่างๆ ที่จัดสิ่งพิมพ์ไว้ให้ลูกค้าอ่านในเวลา
 ที่รอรับการบริการ

4.1 แหล่งการอ่านที่เป็นบุคคล

หนังสือที่บุคคลทั่วไปอ่าน ส่วนหนึ่งจะเป็นหนังสือของตนเองและบุคคลใกล้ชิด ครอบครัว
 ที่เห็นความสำคัญของการอ่านจะสนับสนุนให้เด็กได้เป็นเจ้าของหนังสือที่ตนชอบ อาจทำได้ทั้ง
 การให้เงินสำหรับการซื้อหนังสือหรือมอบหนังสือให้ (Carlsen, 1971: 1) และในครอบครัวที่เห็น
 ความสำคัญของการอ่าน สมาชิกในครอบครัวมักจะสะสมหนังสือของตนเองและอ่านหนังสือรวม
 กัน (Arbuthnot, 1969: 8; NSSE, 1961: 82-84)

การอ่านเป็นกิจกรรมของแต่ละบุคคลและมีนัยทางสังคม ผู้ที่รักการอ่านจะหาเพื่อนที่อ่าน
 หนังสือและวิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่ตนเองอ่าน เพื่อแสดงถึงความรู้สึกละเอียดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับ
 หนังสือ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของนักศึกษาซึ่งจัดว่าเป็นวัยรุ่นตอนปลาย เป็นวัยที่เห็นความ
 สำคัญของเพื่อน มีพฤติกรรมชอบอยู่กันเป็นกลุ่มและทำกิจกรรมต่างๆ ค้ำยัน มีความใกล้ชิด
 สนิทสนมกันมาก จึงมีแนวโน้มที่นักศึกษาจะเกิดความสนใจและอ่านหนังสือเล่มที่เพื่อนแนะนำให้
 อ่าน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกัน

นอกจากแหล่งการอ่านที่เป็นบุคคลแล้ว ยังมีแหล่งการอ่านที่เป็นสถานที่ให้บริการหนังสือ
 ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะกล่าวถึงแหล่งการอ่านที่นักศึกษามีโอกาสเข้าไปใช้บริการได้โดยสะดวก
 ได้แก่ ห้องสมุด ร้านจำหน่ายหนังสือ ร้านเช่าหนังสือ

4.2 แหล่งบริการหนังสือ

ในกลุ่มของแหล่งบริการหนังสือ ห้องสมุดเป็นแหล่งการอ่านที่ได้รับความนิยม เนื่องจากเป็นแหล่งการอ่านที่เสียค่าใช้จ่ายน้อย มีหนังสือให้เลือกมาก ห้องสมุดมีหลายประเภท โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุด เช่น ห้องสมุดสถาบันการศึกษา ให้บริการกับสมาชิกที่เป็นนักเรียน นักศึกษาในสถาบัน ห้องสมุดประชาชน ให้บริการกับบุคคลทั่วไปโดยไม่จำกัดเพศและวัยและหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งให้บริการแก่นักวิจัย เป็นต้น

4.2.1 ห้องสมุด

ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาค้นคว้า เก็บรวบรวม ข้อมูลการให้บริการ และอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับอาจารย์ นักศึกษา และผู้ที่ศึกษาค้นคว้า วิจัย มีความสำคัญในการพัฒนาผู้อ่านในสถาบันการศึกษาและชุมชน เป็นศูนย์กลางของการรวบรวมหนังสือในสถาบันการศึกษา ตอบสนองเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา และมีภารกิจในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของมนุษยชาติ บรรณารักษ์จะมีบทบาทในการพัฒนา และแนะแนวความสนใจการอ่านให้นักศึกษา การสอนโดยการใช้ตำราและการให้อ่านหนังสือเพิ่มเติม ทำให้นักศึกษาสามารถเลือกสิ่งที่ต้องการศึกษได้ด้วยตนเองได้ตามความสนใจ นักศึกษาที่มีโอกาสอ่านหนังสือตามความสนใจของตนเองจะเป็นผู้ที่มีความรู้ ความคิด และประสบการณ์กว้างขวาง ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยจึงมีส่วนสนับสนุนนักศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเสริมสร้างนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับนักศึกษา (อัมพา สุวรรณศรีและเกษม พิศลบุตร, 2530: 203; Henry, 1956: 136-156) จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยทุกแห่งที่ศึกษาแยกหนังสืออ้างอิง วารสาร ออกจากชั้นหนังสือทั่วไปและจัดห้องสำหรับจัดเก็บสิ่งพิมพ์เหล่านี้โดยเฉพาะ แต่ห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่ได้จัดหนังสือนวนิยายและเรื่องสั้นแยกออกมาและจัดตั้งเป็นห้องหนังสือนวนิยายและเรื่องสั้น และจัดเก็บหนังสือนวนิยายและเรื่องสั้นร่วมกับชั้นหนังสือทั่วไป ยกเว้นหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่แยกจัดเก็บหนังสือนวนิยายและเรื่องสั้น

หอสมุดแห่งชาติ เป็นหน่วยงานระดับกอง สังกัดกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการรวบรวมและรักษามรดกทางภูมิปัญญา ศิลปกรรมและวัฒนธรรมของชาติ เป็นแหล่งรวบรวมเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อการอ่านชนิดต่างๆ โดยเฉพาะที่จัดพิมพ์ภายในประเทศซึ่งหอสมุดได้รับตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ หอสมุดแห่งชาติให้บริการสารนิเทศแก่หน่วยงานราชการ นักวิจัยและเพื่อการศึกษาในระดับสูงตามหน้าที่ของหอสมุดแห่งชาติแล้วยังให้บริการสารนิเทศแก่

ประชาชนทั่วไปในรูปแบบของห้องสมุดประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษา ค้นคว้า หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ โดยไม่ให้บริการยืม หอสมุดแห่งชาติมีศูนย์กลางอยู่ที่ท่าวาสุกรี กรุงเทพมหานคร และจัดตั้งห้องสมุดสาขาของหอสมุดแห่งชาติตามจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ จำนวน 17 แห่ง (ฉวีวรรณ ทรัพย์แสน, 2537: 1-2; สุพรรณิ วราทร, 2545: 164-167)

ห้องสมุดประชาชน เป็นห้องสมุดที่ตั้งอยู่ตามชุมชนต่างๆ และให้บริการกับประชาชนในท้องถิ่น ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยมีบทบาทในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษานอกโรงเรียน และเป็นศูนย์ข้อมูลของชุมชน ส่งเสริมให้รักการอ่าน ห้องสมุดจะจัดหาวัสดุการอ่านทุกประเภท และให้บริการยืม-คืน แก่สมาชิก รวมทั้งจัดบริการการอ่านอื่นๆ แก่ผู้ใช้ห้องสมุด เช่น บริการบรรยายวารสารเก่า บริการ กฤตภาคและจุลสาร นิทรรศการหนังสือ เป็นต้น (รุ่งฤดี สุคนักรบ, 2529: 1) ห้องสมุดประชาชน ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของประชาชน รวบรวม และให้บริการความรู้ ข่าวคราวความเคลื่อนไหวเหตุการณ์สำคัญใหม่ๆ ตามความเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งเสริมให้ประชาชนรักการอ่าน ให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการเข้าไปศึกษาค้นคว้าได้ตลอดเวลา

ในเขตกรุงเทพมหานคร สำนักงานสวัสดิการสังคม เป็นผู้รับผิดชอบจัดบริการแหล่งการอ่านแก่ประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยจัดเป็นระบบห้องสมุดกระจายไปเขตต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2545 มีจำนวน 20 แห่ง เช่น ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร สวนลุมพินี เขตปทุมวัน ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครชอยพระนาง เขตราชเทวี ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครอนงคาราม เขตคลองสาน เป็นต้น บริการที่จัดให้มีในห้องสมุดได้แก่ การจัดหาสิ่งพิมพ์ให้ใช้ภายในห้องสมุด ให้บริการยืม-คืน บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า และจัดบริการส่งเสริมการอ่านและเผยแพร่ความรู้ในลักษณะต่างๆ เช่น จัดนิทรรศการในโอกาสวันสำคัญ เป็นต้น (สุพรรณิ วราทร, 2546: 167)

4.2.2 ร้านจำหน่ายหนังสือ

ร้านจำหน่ายหนังสือเป็นแหล่งที่ผู้อ่านมีโอกาสเข้าไปเลือกและตัดสินใจซื้อ ความสำเร็จของร้านหนังสือขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ เช่น สถานที่ตั้งร้าน อยู่ใกล้ย่านชุมชนหรือใกล้สถานศึกษา มีการแยกประเภทหนังสือชัดเจน ภายในร้านมีทางเดินที่กว้างขวาง บรรยากาศดี และมีการส่งเสริมการขาย เช่น การจัดกิจกรรมในร้านหนังสือ (บาร์นิ อาชวณิชกุล, 2532: 23) ร้านหนังสือเป็นแหล่งที่สะสมหนังสือหลากหลายประเภททั้งหนังสือสารคดีและหนังสือบันเทิงคดี บทบาทของร้านหนังสือคือเป็นผู้จัดหาหนังสือที่ลูกค้าต้องการมาจำหน่ายในร้าน เป็นกลไกส่วนหนึ่งของระบบการจัดจำหน่ายหนังสือที่นางานเขียนไปสู่ผู้อ่าน ดังนั้น ทางร้านควรรู้รสนิยมการอ่านของลูกค้า เพื่อประเมินได้ว่าลูกค้าต้องการอะไรและเลือกหนังสือเหล่านั้นเข้ามาจำหน่าย การให้บริการลูกค้าเป็น

ปัจจัยสำคัญในการทำให้ลูกค้ากลับมาซื้อหนังสือที่ร้านเดิม (มัลคอล์ม, 2543: 22, 34, 104) ในปัจจุบันร้านหนังสือหลายแห่งได้จัดมุมอ่านหนังสือภายในร้าน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้อ่าน เช่น ศูนย์หนังสือจุฬาฯ (หทัยรัตน์ ดีประเสริฐ, 2546: 10) ร้านหนังสือแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ร้านจำหน่ายหนังสือทั่วไปซึ่งเป็นร้านอิสระกับร้านที่เป็นสาขาของเครือข่าย และศูนย์หนังสือของมหาวิทยาลัยซึ่งจะเน้นจำหน่ายหนังสือวิชาการระดับอุดมศึกษา จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยที่มีศูนย์หนังสือตั้งอยู่ในเขตมหาวิทยาลัย ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ(ประสานมิตร) และมหาวิทยาลัยศิลปากร

4.2.3 ร้านเช่าหนังสือ

ร้านเช่าหนังสือเป็นแหล่งที่ให้บริการยืมหนังสือไปอ่าน มีให้บริการในประเทศไทยนานกว่า 20 ปี โดยทั่วไปดำเนินงานในระบบครบวงจร โดยคิดค่าใช้บริการแต่ละเล่มเป็นรายวันรวมถึงเก็บค่ามัดจำหนังสือ บางร้านมีการจัดที่นั่งไว้ให้อ่านและคิดค่าอ่านหนังสือภายในร้าน หนังสือที่มีให้เช่ามักเป็นหนังสือนวนิยาย การ์ตูน และมีหนังสือสารคดีจำนวนหนึ่ง (ภิญโญ ประเสริฐสม, 2527: 101-104) ร้านเช่าหนังสือเป็นส่วนที่ช่วยเติมความต้องการในการอ่านได้ เนื่องจากผู้อ่านสามารถเลือกหนังสือได้ตามความพอใจ และไม่จำเป็นต้องเสียเงินซื้อหนังสือซึ่งมีราคาแพง

5. การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “ความสนใจในการอ่านของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยของต่างประเทศและงานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องดังนี้

5.1 การวิจัยในต่างประเทศ

การวิจัยที่ทำในต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยกับเด็กกลุ่มก่อนวัยรุ่นและวัยรุ่นตอนต้นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่สามารถปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กและเยาวชน และมีการวิจัยในกลุ่มของวัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลายไม่มากนัก งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

Moffitt (1992) ได้ทำการวิจัยการอ่านของวัยรุ่นเปรียบเทียบกับกิจกรรมอื่นๆ ที่ทำในเวลาว่าง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างทางด้านสถิติประชากรของผู้อ่านที่เป็นเยาวชนกับ

ผู้ไม่อ่านหนังสือเพื่อความเพลิดเพลิน โดยเปรียบเทียบความนิยมกับกิจกรรมอื่นๆ ในเวลาว่าง และศึกษาหนังสือประเภทที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้อ่านที่เป็นเยาวชน อิทธิพลอื่นๆ ที่มีผลต่อการเลือกหนังสืออ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เวลาที่ใช้ในการอ่าน โดยทำการวิจัยกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 5 โรงเรียนในอินโดนีเซีย เพศชายและหญิง จำนวน 414 คน ทั้งผู้ที่อ่านหนังสือและไม่อ่านหนังสือ ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนร้อยละ 78 เป็นผู้อ่านหนังสือ ร้อยละ 22 ไม่อ่านหนังสือ เมื่อเปรียบเทียบตามโรงเรียนพบว่า โรงเรียนมัธยมของมหาวิทยาลัย (โรงเรียนสาธิต) มีอัตราส่วนของผู้อ่านหนังสือมากกว่าผู้ที่ไม่อ่านหนังสือ และมีสัดส่วนของผู้อ่านหนังสือมากกว่าโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนของรัฐบาล โดยระดับการศึกษาของแม่มีผลต่อการอ่านหนังสือของเยาวชน กิจกรรมที่เยาวชนชายทำยามว่างตามลำดับได้แก่ การเล่นเกม อยู่กับเพื่อน ฟังเพลง และอันดับที่ 4 มี 3 กิจกรรมได้แก่ อ่านหนังสือ คุยโทรศัพท์ และดูโทรทัศน์ ส่วนกิจกรรมที่เยาวชนหญิงทำยามว่างได้แก่ เล่นกีฬา อยู่กับเพื่อน และอ่านหนังสือ หนังสือที่ได้รับความนิยมจากเพศหญิงคือ นวนิยายรัก (ได้รับความนิยมมากกว่าหนังสือผจญภัย 4.5 เท่า) รองลงมา คือ หนังสือผจญภัย จินตนาการและอาชญาวิทยา และหนังสือที่ได้รับความนิยมจากเพศชายในอันดับ 1-3 ไม่มีเนื้อหาใดโดดเด่น หนังสือที่ได้รับความนิยมมีเนื้อหา จินตนาการ เชิงวิทยาศาสตร์ กีฬา ผจญภัย และสืบสวน ส่วนอิทธิพลที่ส่งผลต่อการอ่านพบว่า ไม่มีอิทธิพลใดที่ส่งผลต่อการอ่าน (ร้อยละ 45) อิทธิพลอื่นๆ มีผลต่อการอ่านเล็กน้อย (ร้อยละ 41) และผู้ปกครองหรือเพื่อนมีอิทธิพลต่อการอ่าน (ร้อยละ 14) โดยผู้อ่านหนังสือส่วนใหญ่อ่านด้วยความสนใจของตนเอง อ่านตามคำแนะนำของเพื่อน และอ่านตามคำแนะนำของผู้ปกครอง

Kaur และ Thiyagarajah (1999) ได้ทำการวิจัย “นิสัยการอ่านหนังสือภาษาอังกฤษของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของมาเลเซีย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานิสัยการอ่านหนังสือภาษาอังกฤษของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของมาเลเซีย ชั้นปีที่หนึ่งคณะอักษรศาสตร์ในสาขาวิชาภาษาอังกฤษและวรรณคดี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเวลาที่นักศึกษาใช้ในการอ่านภาษาอังกฤษ ความสามารถในการอ่านของนักศึกษา แรงบันดาลใจในการอ่าน และเวลาที่ใช้ในการเตรียมตัวสำหรับการเรียน พบว่า นักศึกษาใช้เวลา 3-5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69.80) อ่านหนังสือเกี่ยวกับวรรณคดีและการศึกษา จำนวนรองลงมา (ร้อยละ 28.60) อ่านหนังสือพิมพ์ และ ร้อยละ 25.40 อ่านนวนิยาย นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีเวลาและดูข่าวภาษาอังกฤษผ่านโทรทัศน์มากกว่าการอ่านนวนิยาย เรื่องที่นิยมอ่านคือเรื่องสยองขวัญของสตีเฟน คิง เรื่องเกี่ยวกับความรักและความลึกลับ วิธีการได้หนังสือมาอ่านนักศึกษาใช้การเช่าหนังสือมาอ่าน แรงบันดาลใจที่อ่านหนังสือของนักศึกษาร้อยละ 85.70 มีแรงบันดาลใจในการอ่านหนังสือ คือ ต้องการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ มีนักศึกษาร้อยละ 42.80 ที่อ่านเพราะชอบอ่านหนังสือ

5.2 การวิจัยในประเทศ

การวิจัยที่เกี่ยวกับการอ่านเรื่องแรกในประเทศไทยเริ่มในปี 2508 โดยรัตนา โททรกวานนท์ ทำการศึกษาเรื่อง ความสนใจในการอ่านหนังสือของนิสิตคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมพิศ กฤตติกากุล ศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสือของนิสิตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2508 จากจำนวนการวิจัยด้านการอ่านของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ซึ่งเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2508 จนถึงปัจจุบันมี 18 เรื่อง จำแนกเป็นการวิจัยการอ่านของนักศึกษา 13 เรื่อง โดยเป็นการอ่านสิ่งพิมพ์เฉพาะประเภท จำนวน 3 เรื่อง และการอ่านหนังสือโดยทั่วไป จำนวน 10 เรื่อง และการวิจัยความสนใจในการอ่านและการใช้บริการห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษา 5 เรื่อง

5.2.1 การวิจัยการอ่านของนักศึกษา

การวิจัยที่เกี่ยวกับการอ่านของนักศึกษามีผู้ทำการวิจัย จำนวน 13 เรื่อง แบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ การอ่านหนังสือเฉพาะประเภท และการอ่านหนังสือโดยทั่วไป

5.2.1.1 การวิจัยเกี่ยวกับการอ่านหนังสือเฉพาะประเภท

การวิจัยการอ่านหนังสือเฉพาะประเภทของนักศึกษา มีผู้ทำการวิจัยจำนวน 3 เรื่อง ดังนี้

พรทิพย์ วัฒนสุวกุล (2517) ทำการวิจัยเรื่อง “ความสนใจและความต้องการอ่านวรรณกรรม สังคมศาสตร์ไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสือสังคมศาสตร์ไทย ตามเนื้อหาของหลักสูตรและความต้องการในการอ่านผลงานของผู้เขียนหนังสือแขนงนี้ ของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ครอบคลุมกลุ่มสาขาวิชาหลัก 5 สาขา คือ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยาภาควิชาวัฒนธรรม และจิตวิทยาสังคม กับกลุ่มสาขาวิชาที่เลือกประยุกต์อีก 3 สาขา คือ รัฐประศาสนศาสตร์ พัฒนาการเศรษฐกิจ และบริหารธุรกิจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ปีที่มีการผลิตวรรณกรรมสังคมศาสตร์ไทยสูงสุดคือปี พ.ศ. 2516 นิสิต นักศึกษามีความสนใจอ่านเรื่องการเมืองการปกครองไทย การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของไทย แต่สนใจอ่านเรื่องเศรษฐกิจน้อย ในด้านผู้เขียนนั้น นักศึกษาจำนวนมากที่สุดต้องการอ่านหนังสือของผู้เขียนที่มีความชำนาญเฉพาะวิชา

กมลทิพย์ วัชรวิวรรณ (2533) ทำการวิจัยเรื่อง “ความต้องการใช้หนังสือนวนิยายและเรื่องสั้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการใช้หนังสือนวนิยายและเรื่องสั้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาอ่านหนังสือนวนิยายและเรื่องสั้น เพราะต้องการให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้รู้จักชีวิตและสังคม และต้องการมีประสบการณ์กว้างขวางจากการอ่าน แนวเรื่องนวนิยายและเรื่องสั้นที่นักศึกษาสอนใจอ่านมากที่สุดคือ เรื่องตลกขบขัน เรื่องสนุกสนานมีคติสอนใจ เรื่องเกี่ยวกับความรู้รอบโลก เรื่องชีวิตการต่อสู้ เรื่องลึกลับสืบสวน เรื่องชีวิตจริงและครอบครัว เรื่องสารคดีท่องเที่ยว และเรื่องวิทยาศาสตร์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษายชายและหญิงมีความต้องการในการอ่านนวนิยายและเรื่องสั้นและแนวเรื่องของเรื่องสั้นที่อ่านไม่แตกต่างกัน

สุพรรณณี วราทร (2543) ทำการวิจัยเรื่อง “หนังสือที่ได้รับรางวัลในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติกับการเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณภาพ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหนังสือที่ได้รับรางวัลในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติทั้งหนังสือสารคดีและบันเทิงคดีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515-2541 การจัดหาหนังสือที่ได้รับรางวัลในห้องสมุดต่างๆ และการอ่านหนังสือที่ได้รับรางวัลกับผู้อ่านที่เป็นนักศึกษา ประชากรในการวิจัยคือ นักศึกษาด้านวรรณกรรม จำนวน 92 คน พบว่า หนังสือที่ได้รับรางวัลแบ่งเป็นสารคดี 84 เรื่อง และนวนิยาย 93 เรื่อง แหล่งที่มีหนังสือที่ได้รับรางวัลมากที่สุดคือห้องสมุดมหาวิทยาลัย รองลงมาคือ หอสมุดแห่งชาติ นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.22) เคยอ่านหนังสือที่ได้รับรางวัลไม่เกิน 10 เรื่อง นักศึกษาอ่านหนังสือประเภทนวนิยายมากกว่าหนังสือประเภทอื่น โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 76.09) เคยอ่านนวนิยายที่ได้รับรางวัลไม่เกิน 10 เรื่อง นักศึกษาร้อยละ 58.70 เคยอ่านเรื่องสั้นไม่เกิน 5 เรื่อง การอ่านหนังสือสารคดีมีลักษณะตรงกันข้าม คือ นักศึกษาประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 54.35) ไม่เคยอ่านและไม่รู้จักสารคดีที่ได้รับรางวัลเหล่านี้ นักศึกษาจำนวนสูงสุดที่เคยอ่าน (ร้อยละ 40.22) อ่านน้อยมากเพียงไม่เกิน 5 เรื่อง (ร้อยละ 1.25-11.24)

5.2.1.2 การวิจัยเกี่ยวกับการอ่านหนังสือโดยทั่วไป

การวิจัยการอ่านหนังสือโดยทั่วไปของนักศึกษา มีผู้ทำการวิจัยไว้จำนวน 10 เรื่อง ดังนี้

รัตนา โหตรภวานนท์ (2508) ทำการวิจัยเรื่อง “ความสนใจในการอ่านหนังสือของนิสิตคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสือของนิสิตคณะรัฐศาสตร์ ประชากรในการวิจัยคือนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านหนังสือ นักศึกษาส่วนใหญ่สนใจอ่านหนังสือพิมพ์และหนังสือสาขาวิชารัฐศาสตร์มากที่สุด สนใจอ่านหนังสือภาษาไทยมากกว่า

ภาษาอังกฤษ วัตถุประสงค์ในการอ่านของนักศึกษา คือ เพื่อประกอบการเรียน เนื้อหาที่สนใจคือ หนังสือประเภทรัฐศาสตร์

สมพิศ กฤตติกากุล (2508) ทำการวิจัยเรื่อง “ความสนใจในการอ่านหนังสือของนิสิตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2508” มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความสนใจในการอ่านของนักศึกษา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ประชากรในการวิจัยคือ นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ทุกชั้นปี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่อ่านหนังสือเพราะต้องการรู้เรื่องนั้นๆ และอ่านเพราะมีอารมณ์อยากอ่าน ลักษณะหนังสือที่ชอบอ่านคือ หนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เป็นความเรียงง่ายๆ ไม่เสียเวลาในการอ่านมาก นักศึกษาส่วนใหญ่จะเลือกอ่านเรื่องที่เป็นของผู้ประพันธ์ที่เคยอ่านมาก่อน นักศึกษาสนใจอ่านหนังสือหมวดศิลปะมากที่สุด และมีความเห็นว่าห้องสมุดมีหนังสือน้อยเกินไป สภาพห้องสมุดไม่ดึงดูดใจเท่าที่ควร

อุไรวรรณ พันธุ์ประพันธ์ (2515) ทำการวิจัยเรื่อง “การเลือกอ่านหนังสือประเภทต่างๆ ระหว่างนิสิตชายและนิสิตหญิง คณะครุศาสตร์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการอ่านหนังสือประเภทต่างๆ เปรียบเทียบระหว่างเพศชายและเพศหญิง ประชากรในการวิจัยคือ นักศึกษาชายและหญิง คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกระดับชั้น ผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวม นิสิตชายมีความสนใจอ่านหนังสือประเภทต่างๆ มากกว่านิสิตหญิง หนังสือที่นักศึกษายชายสนใจอ่านมากกว่านักศึกษายหญิง ได้แก่ หนังสือที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เนื้อหาที่อ่าน คือ จิตวิทยา ปรัชญา ศาสนา สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ศิลปะ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ส่วนหนังสือที่นักศึกษายหญิงสนใจอ่านมากกว่านักศึกษายชาย ได้แก่ ความรู้ทั่วไป คณิตศาสตร์ วรรณคดี นวนิยาย และชีวประวัติ

สุรณี กี่ศิริ (2520) ทำการวิจัยเรื่อง “การสำรวจการอ่านของนิสิตชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการอ่านของนิสิตคณะอักษรศาสตร์ เกี่ยวกับแนวทางการอ่านโดยทั่วไป ประเภทของหนังสือที่อ่าน ประชากรในการวิจัยคือ นิสิตชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2518 จำนวน 108 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาคณะอักษรศาสตร์เห็นว่า การอ่านมีความสำคัญต่อการศึกษาในมหาวิทยาลัยของนักศึกษามาก นักศึกษามีจุดประสงค์ในการอ่านหนังสือเพื่อประกอบการเรียนตามหลักสูตรเป็นจำนวนมากที่สุด สิ่งพิมพ์ที่มีประโยชน์มากที่สุดตามความคิดของนักศึกษาส่วนมาก คือ หนังสือทางวิชาการ รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ ในการเลือกหนังสือมาอ่าน นักศึกษาคณะอักษรศาสตร์ตัดสินใจเลือกด้วยตนเองเป็นจำนวนมากที่สุด และถ้าไม่มีสิ่งพิมพ์ที่ต้องการอ่าน นักศึกษาจะยืมจากห้องสมุดเป็นจำนวนมากที่สุด นักศึกษาชอบ

อ่านหนังสือหรือบทความภาษาไทยที่ใช้วิธีการเขียนแบบง่าย ๆ เป็นความเรียง ชอบนักเขียนที่มีความชำนาญเฉพาะในสาขาวิชานั้น ๆ รองลงมา นักศึกษาชอบนักเขียนที่ตนเคยอ่านหนังสือหรือบทความของนักเขียนผู้นั้นมาก่อน นักศึกษาอ่านหนังสือที่บ้านและอ่านได้ทุกโอกาสที่ว่าง นักศึกษาแต่ละวิชาเอกสนใจอ่านหนังสือในสาขาวิชาที่นิสิตเลือกเป็นวิชาเอก

อัญชติ แหม่มชุกกลิ่น (2520) ทำการวิจัยเรื่อง “การสำรวจการอ่านของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2518” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการอ่านในด้านแนวทางการอ่าน ปัญหาและอุปสรรคในการอ่าน หนังสือในสาขาวิชาที่ชอบอ่าน การใช้ห้องสมุดและความคิดเห็นต่อห้องสมุดที่ใช้ประจำ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาคณะครุศาสตร์ใช้เวลาว่างด้วยการอ่านหนังสือและหนังสือพิมพ์เพื่อให้มีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น อ่านวารสารเพื่อความบันเทิง นักศึกษาชอบนักเขียนที่มีความชำนาญเฉพาะวิชา ชอบอ่านหนังสือหรือบทความภาษาไทยซึ่งมีวิธีการเขียนแบบความเรียง ชอบอ่านหนังสือที่บ้านและอ่านได้ทุกโอกาสที่ว่าง การอ่านหนังสือนักศึกษามักจะอ่านในใจ อุปสรรคสำคัญในการอ่าน คือ การอ่านภาษาต่างประเทศ หนังสือสาขาวิชาที่สนใจมีน้อยและสุขภาพส่วนตัว นักศึกษาแต่ละวิชาเอกสนใจอ่านหนังสือในสาขาวิชาที่นักศึกษาเลือกเป็นวิชาเอก นักประพันธ์ที่นักศึกษาคิดตามผลงานประจำ เป็นนักประพันธ์ชาวไทยมากกว่าชาวต่างประเทศ

วิภาดา บุนนาค และคนอื่นๆ (2530) ทำการวิจัยเรื่อง “ความสนใจในการอ่านของนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในสาขามนุษยศาสตร์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการอ่านของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในสาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์ คณะละ 100 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาเกือบครึ่งเห็นว่าการอ่านมีความสำคัญมากที่สุด นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกอ่านหนังสือตามความสนใจของตนเองเป็นสาเหตุแรก มีวัตถุประสงค์ในการอ่านหนังสือ คือ เพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อความรู้ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ นักศึกษากว่าครึ่งใช้เวลา 3-6 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์เพื่ออ่านหนังสือ นักศึกษาทั้ง 3 คณะได้หนังสือมาโดยการซื้อ นักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ได้หนังสือจากการซื้อเป็นอันดับแรกและขอยืมจากห้องสมุดเป็นอันดับสอง แต่นักศึกษาคณะอักษรศาสตร์ได้หนังสือมาโดยการขอยืมจากห้องสมุดมากที่สุดและการซื้อเป็นอันดับสอง ประเภทของหนังสือที่นิสิตชอบอ่าน คือ นิตยสารและวารสาร บันเทิงคดี และหนังสือพิมพ์ ในการอ่านหนังสือสารคดี อ่านเพื่อความเพลิดเพลินและความรู้ โดยพิจารณาจากชื่อเรื่องเป็นอันดับแรก รองลงมาคือภาพประกอบ สำหรับการอ่านบันเทิงคดี ประเภทที่อ่านมากที่สุด คือ เรื่องสั้น รองลงมาเป็นนวนิยายแปล และนวนิยาย เนื้อหาที่นักศึกษาชอบอ่านคือแนวตลก เบาสมอง อาชญากรรม และสะท้อนสังคม เนื้อหาที่อ่านน้อยที่สุดคือกำลังภายใน

วรารักษ์ พัฒนเกียรติพงษ์ (2531) ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสาเหตุในการอ่านของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุในการอ่านสิ่งพิมพ์ 6 ประเภท ได้แก่ หนังสือวิชาการ หนังสือสารคดี หนังสือบันเทิงคดี หนังสือพิมพ์ วารสารวิชาการ และนิตยสารของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร และเพื่อเปรียบเทียบสาเหตุในการอ่านสิ่งพิมพ์ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง ประชากรในการวิจัย คือ กลุ่มตัวอย่าง 382 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีเหตุผลในการอ่านที่เป็นอิทธิพลของสาเหตุที่เกิดจากภายในในการอ่านหนังสือวิชาการเพื่อให้ได้ความรู้ที่จะนำมาใช้ในการเรียนรายวิชาต่างๆ รวมถึงการทำรายงานหรือภาคินพนธ์ หนังสือสารคดีเพื่อเพิ่มเติมความรู้ให้ตนเองในสาขาต่างๆ ให้กว้างขวางขึ้นในระดับปานกลาง หนังสือบันเทิงคดีเพื่อสร้างความเพลิดเพลินให้ตนเอง เหตุผลในการอ่านที่เป็นอิทธิพลของสาเหตุที่เกิดจากภายนอกในการอ่านหนังสือวิชาการเพราะอาจารย์ผู้สอนแนะนำให้อ่านในระดับมาก เหตุผลภายในในการอ่านนิตยสารคือเพื่อสร้างความเพลิดเพลินในระดับมาก เหตุผลภายนอกในการอ่านนิตยสารคือสิ่งพิมพ์มีเนื้อหาอยู่ในความสนใจของตนเอง หนังสือสารคดีและบันเทิงคดีเพราะอ่านได้ฟรีจากห้องสมุดในระดับมาก นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีเหตุผลในการอ่านหนังสือวิชาการ หนังสือสารคดี หนังสือบันเทิงคดี และวารสารวิชาการที่เป็นอิทธิพลของสาเหตุที่เกิดจากภายใน และสาเหตุที่เกิดจากภายนอกไม่แตกต่างกัน

ทรงศรี อักษรเสื่อ (2532) ทำการวิจัยเรื่อง “สภาพการอ่าน ความสนใจ และความต้องการในการอ่านของนักศึกษาสหวิทยาลัยอีสานเหนือ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสนใจและความต้องการในการอ่านของนักศึกษาสหวิทยาลัยอีสานเหนือ เลย สกลนคร มหาสารคาม และอุดรธานี ประชากรในการวิจัย คือ นักศึกษาสหวิทยาลัยอีสานเหนือ ทั้ง 4 คณะวิชาคือ คณะวิชาครุศาสตร์ คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะวิชาวิทยาการจัดการ ในปีการศึกษา 2530 คณะละ 65 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาใช้เวลาในการอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ 7 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ นักศึกษาอ่านโดยเฉลี่ยวันละ 1-2 เล่ม เดือนละ 17-25 เล่ม จุดประสงค์ในการอ่านหนังสือ เพื่อประกอบการเรียนตามหลักสูตรและเพื่อให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น การเลือกหนังสืออ่าน นักศึกษาเลือกโดยใช้ดุลพินิจของตนเองเป็นหลัก รองลงไปคือ ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ และอาจารย์ผู้สอนกำหนด และเลือกหนังสือที่เขียนโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ เป็นหลัก หรือเขียนโดยผู้ที่ตนเองเคยอ่านมาก่อน

กุลวรา ขุพงษ์ไพโรจน์ และเบญจวรรณ วิรุพหัจจรย์ (2534) ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษา นิสัยและมูลเหตุจูงใจในการอ่านหนังสือของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษานิสัยและมูลเหตุจูงใจในการอ่านหนังสือ 6 ประเภท ได้แก่ หนังสือวิชาการ หนังสือสารคดี หนังสือบันเทิงคดี วารสารวิชาการ นิตยสารและหนังสือพิมพ์ ประชากรในการวิจัยคือ นักศึกษา 7 คณะ ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 2,100 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัย พบว่า มูลเหตุจูงใจสำคัญในการอ่านหนังสือ จากอิทธิพลภายในมีความแตกต่างกันแล้ว แต่แต่ละประเภท นักศึกษาอ่านหนังสือวิชาการและวารสารวิชาการเพื่อต้องการหาความรู้ประกอบการเรียน เพื่อรายงานหรือภาคินิพนธ์ และนำมาสนทนากลุ่มอภิปรายวิชาการ สำหรับหนังสือสารคดี อ่านเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น นักศึกษาอ่านหนังสือบันเทิงคดีเพื่อความสนุกสนาน อ่านหนังสือพิมพ์เพื่อความรู้ข่าวสารทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันและอ่านนิตยสารเพื่อใช้เวลาว่างให้หมดไป มูลเหตุจูงใจที่สำคัญที่เกิดจากอิทธิพลภายนอกคือ นักศึกษาทุกคณะนิยมอ่านหนังสือที่มีในห้องสมุดเพราะอ่านฟรี สถานที่สะดวกเพราะอยู่ในมหาวิทยาลัยและสบายเพราะติดเครื่องปรับอากาศ

สุจิตรา จรจิตร (2546) ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ของประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ได้แก่ ปัจจัยด้านชีวสังคม ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ประชากรเป็นนักศึกษาปีการศึกษา 2541 ในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ 4 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สถาบันราชภัฏยะลา และสถาบันราชภัฏสงขลา จำนวน 539 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านชีวสังคมอันได้แก่ เพศ คณะที่สังกัด และสถาบันที่สังกัด ปัจจัยด้านครอบครัวคือการส่งเสริมการอ่านที่บ้าน และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมคือเพื่อนและการส่งเสริมการอ่านทางสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับการอ่านของนักศึกษา ปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์การอ่านได้มากที่สุดคือ กลุ่มเพื่อน การส่งเสริมการอ่านจากที่บ้าน และการส่งเสริมการอ่านทางสถานศึกษา

5.2.2 การวิจัยที่เกี่ยวกับความสนใจในการอ่านและการใช้บริการห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษา
ความสนใจในการอ่านและการใช้บริการห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามีผู้ทำการวิจัยในเรื่องการอ่านและการใช้ห้องสมุดจำนวน 5 เรื่อง ดังนี้

พวงผกา วงศ์นุรักษ์ (2519) ทำการวิจัยเรื่อง “การใช้ห้องสมุดและความสนใจในการอ่านของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ ปีการศึกษา 2517” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษว่านักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ ใช้ห้องสมุดมากน้อยเพียงใด สาเหตุของการใช้และการไม่ใช้ห้องสมุด และ

ความสนใจในการอ่านหนังสือและวารสารของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า จำนวนของนักศึกษาที่เข้าใช้ห้องสมุดมีอัตราสูง ส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหรือยืมสิ่งพิมพ์ โดยนักศึกษามีความสม่ำเสมอในการใช้ห้องสมุดมากกว่านักศึกษาชาย แต่ความสนใจในการอ่านของนักศึกษาต่อหนังสือประเภทต่างๆ อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ สิ่งพิมพ์ที่นักศึกษาสนใจอ่านมากที่สุด คือหนังสือประกอบการเรียน รองลงมา ได้แก่ นวนิยายและเรื่องสั้น นักศึกษาชายและหญิงมีความสนใจอ่านหนังสือประเภทต่างๆ แตกต่างกัน โดยนักศึกษาชายสนใจหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับงานด้านธุรกิจ รองลงมาคือหนังสือเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ และความรู้ทั่วไป ส่วนนักศึกษาหญิงสนใจเรื่องสั้นเป็นอันดับแรก รองลงมาคือนวนิยายความรักของหนุ่มสาว และการก่อสร้างและตกแต่งบ้านเรือน

ผลิวัลย์ รองสวัสดิ์ (2520) ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดคณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา 2519” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสือโดยทั่วไปของนักศึกษา และความคิดเห็นต่อปัญหาเกี่ยวกับการบริการต่างๆ ของห้องสมุด ประชากรในการวิจัย คือ นักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หลักสูตร 4 ปี จำนวน 445 คน จาก 6 คณะ ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะศึกษาศาสตร์ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าทั้งการอ่านและการใช้ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมาก นักศึกษาจึงใช้เวลาว่างอ่านหนังสือเพื่อให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น ซึ่งหนังสือที่เลือกอ่านจะพิจารณาจากคุณวุฒิของผู้เขียนเป็นหลัก โดยเลือกอ่านวารสารด้านบันเทิงคดีมากกว่าสารคดี ส่วนในด้านการเข้าใช้ห้องสมุด นักศึกษาจำนวนมากเห็นว่าการเข้าห้องสมุดเป็นสิ่งดี แต่มีสิ่งพิมพ์น้อยเกินไป เพราะนักศึกษาจะยืมสิ่งพิมพ์มาจากห้องสมุดหากไม่มีสิ่งพิมพ์อยู่ในครอบครอง

วรศิริ ธรรมประดิษฐ์ (2524) ทำการวิจัยเรื่อง “ความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหารลาดกระบัง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และความคิดเห็นต่อบริการของห้องสมุดที่ใช้ประจำ ประชากรในการวิจัย คือ นักศึกษาปริญญาตรีและนักศึกษาปริญญาโท ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาเห็นความสำคัญของการอ่าน จึงใช้เวลาด้วยการอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์มาก อ่านหนังสือและวารสารวิชาการมากที่สุด จุดประสงค์ในการอ่านคือเพื่อให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น จึงอ่านหนังสือตามดุลยพินิจของตนเอง ปัญหาในการอ่านของนักศึกษาคือการอ่านสิ่งพิมพ์วิชาการภาษา

ต่างประเทศ นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าห้องสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษามาก จึงสนใจใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านและค้นคว้า

กาญจนา พุทธนิมิตต์ (2530) ทำการวิจัยเรื่อง “ความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักเรียนนายเรือ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักเรียนนายเรือ ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 5 จำนวน 544 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนนายเรือส่วนใหญ่เห็นว่าการอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ มีความสำคัญมาก และใช้เวลาว่างด้วยการอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ มากที่สุด สาเหตุที่ทำให้นักเรียนนายเรือสนใจอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ คือ ความสนใจของตนเอง สาเหตุรองลงมาคือ วิทยุ และได้รับแรงกระตุ้นจากอาจารย์ วิธีการที่นักเรียนนายเรือได้หนังสือและสิ่งพิมพ์มาอ่านส่วนใหญ่ได้จากการซื้ออ่านเอง รองลงมาคือขอยืมจากห้องสมุด นักเรียนนายเรือส่วนใหญ่ชอบอ่านหนังสือภาษาไทย และเลือกเนื้อเรื่องที่ตรงกับความสนใจของตนเอง วัตถุประสงค์ในการอ่านหนังสือและวารสารเพื่อพักผ่อนและความบันเทิงและอ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ปัญหาในการอ่านคือ มีเวลาว่างในการอ่านหนังสือไม่เพียงพอและอ่านหนังสือได้ช้า นักเรียนนายเรือส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์และหนังสือทั่วไปในระดับมาก หนังสือและสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ ของห้องสมุดที่นักเรียนนายเรือใช้ในระดับมากได้แก่ หนังสือพิมพ์ภาษาไทยและหนังสือในหมวดความรู้ทั่วไป

ศุภมา อินทร์คำน้อย อรทัย เสียงจินดาถาวร และมาลี ไชยเสนา (2539) ทำการวิจัยเรื่อง “ความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและพฤติกรรมการอ่าน ปัญหาในการอ่าน ความสนใจในการอ่าน สภาพการใช้ห้องสมุด ประชากรในการวิจัย คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำนวน 4 คณะ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะเภสัชศาสตร์ ในปีการศึกษา 2539 จำนวน 636 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างโดยการพักผ่อน กิจกรรมในช่วงพักผ่อน คือ นอนเล่นหรือดูโทรทัศน์ นักศึกษามีความสนใจอ่านหนังสือในระดับปานกลาง จุดประสงค์ในการอ่านหนังสือเพื่อประกอบการศึกษาตามหลักสูตร การเลือกอ่านหนังสือ นักศึกษาเลือกหนังสือตามดุลยพินิจของตนเอง รองลงมาคือคำแนะนำของอาจารย์ โดยนิยมผู้เขียนที่มีความชำนาญในสาขาวิชานั้น ภาษาที่ใช้เขียนชอบภาษาอ่านง่าย ไม่ซับซ้อน และจุดประสงค์ในการอ่าน วารสารและหนังสือพิมพ์ เพื่อให้มีความรู้เพิ่มเติมกว้างขวาง แต่นักศึกษาประสบปัญหาในการใช้ห้องสมุดในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบในการใช้ห้องสมุดคือ หนังสือชื่อเรื่องที่ต้องการมีน้อยฉบับ หนังสืออ้างอิงมีน้อย วารสารชื่อที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด มีสิ่งพิมพ์ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ ปัญหาที่พบในการอ่านคือ ปัญหาการอ่านภาษาต่างประเทศ ปัญหาแบ่งเวลาไม่เป็น ปัญหาอาจารย์กำหนดเรื่องให้อ่านแต่ไม่มีสิ่งพิมพ์ใน

ห้องสมุด และจากความเห็นของนักศึกษาด้านทรัพยากรห้องสมุดพบว่าทรัพยากรห้องสมุดมีความจำเป็นต่อการเรียนของนักศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการศึกษการวิจัยทั้ง 18 เรื่อง มีประเด็นเกี่ยวกับการวิจัยเรื่องความสนใจในการอ่านของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สรุปได้ดังนี้

1. สาเหตุที่นักศึกษาอ่านหนังสือ

การวิจัยของสุธันนี กี่ศิริ (2520) วรศิริ ธรรมประดิษฐ์ (2524) กาญจนา พุทธนิมิตต์ (2530) วิภาดา บุนนาค (2530) ทรงศรี อักษรเสื่อ (2532) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกอ่านตามความสนใจของตนเอง โดยการวิจัยของพรทิพย์ วัฒนสุกุล (2517) ผลิวัลย์ รองสวัสดิ์ (2520) พบว่า นักศึกษาอ่านด้วยความสนใจต่อผู้เขียน หรือเคยอ่านงานเขียนของนักเขียนผู้นั้นมาก่อน แต่การวิจัยของสุมนา อินทร์คำน้อย (2539) พบว่า นักศึกษาเลือกอ่านตามดุลพินิจของตนเอง รองลงมาเลือกอ่านหนังสือตามคำแนะนำของอาจารย์ โดยนิยมเลือกผู้เขียนที่มีความชำนาญในสาขาวิชานั้น ส่วนการวิจัยของสุจิตรา จงจิตร (2546) พบว่า เพื่อนมีอิทธิพลต่อการอ่านของนักศึกษาและผลการวิจัยของ Moffitt (1992) พบว่า ผู้อ่านหนังสือส่วนใหญ่อ่านด้วยความสนใจของตนเอง อ่านตามคำแนะนำของเพื่อน และอ่านตามคำแนะนำของผู้ปกครอง

2. วัตถุประสงค์ในการอ่านหนังสือ

การวิจัยของรัตนา โททรภวานนท์ (2508) สุธันนี กี่ศิริ (2520) วรารักษ์ พัฒนเกียรติพงษ์ (2531) และสุมนา อินทร์คำน้อย (2539) พบว่า นักศึกษาอ่านหนังสือเพื่อประกอบการเรียน ส่วนการวิจัยของผลิวัลย์ รองสวัสดิ์ (2520) และวรศิริ ธรรมประดิษฐ์ (2524) พบว่า นักศึกษาอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ การวิจัยของสมพิศ กฤตติกากุล (2508) พบว่า อ่านเพื่อต้องการรู้เรื่องราวตามความสนใจของตนเอง และการวิจัยของกาญจนา พุทธนิมิตต์ (2520) วิภาดา บุนนาค (2530) และวรารักษ์ พัฒนเกียรติพงษ์ (2531) พบว่า นักศึกษาอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน ผลการวิจัยของกุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ (2534) พบว่า นักศึกษาอ่านหนังสือสารคดีเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น และอ่านหนังสือบันเทิงคดีเพื่อความสนุกสนาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรารักษ์ พัฒนเกียรติพงษ์ (2531) พบว่า นักศึกษาอ่านหนังสือสารคดีเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และผลการวิจัยการอ่านหนังสือบันเทิงคดีของกมลทิพย์ วัชรวิธรรม (2533) ที่พบว่า นักศึกษาอ่านหนังสือเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และเพิ่มพูนประสบการณ์

3. แหล่งที่ได้หนังสือมาอ่าน

การวิจัยของผลิวัลย์ รองสวัสดิ์ (2520) สุชนนี กี่ศิริ (2520) และวราภรณ์ พัฒนเกียรติพงศ์ (2531) พบว่า นักศึกษาจำนวนมากที่สุดใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งการอ่าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของกาญจนา พุทธนิมิตต์(2530) ที่พบว่า วิธีที่นักเรียนนายเรือส่วนใหญ่ได้หนังสือมาจากการซื้ออ่านเอง และไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kaur (1999) ที่พบว่า นักศึกษาเช่าหนังสือมาอ่าน

4. เวลาและจำนวนหนังสือที่นักศึกษาอ่าน

การวิจัยของทรงศรี อักษรเสือ (2532) พบว่า นักศึกษาอ่านหนังสือโดยเฉลี่ย 7 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หนังสือที่อ่านในแต่ละเดือนมีจำนวน 17-25 เล่ม

5. ภาษาที่อ่าน

ไม่ปรากฏผลการวิจัยด้านภาษาของหนังสือที่นักศึกษาอ่าน แต่มีผลการวิจัยของกาญจนา พุทธนิมิตต์ (2517) เกี่ยวกับการอ่านหนังสือพิมพ์ที่พบว่า หนังสือและสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆของห้องสมุดที่นักเรียนนายเรือใช้ในระดั้มากได้แก่ หนังสือพิมพ์ภาษาไทย

6. ประเภทและเนื้อหาของหนังสือ

สารคดี

การวิจัยของพวงผกา วงศ์นุรักษ์ (2519) พบว่า นักศึกษาชายสนใจหนังสือที่ให้ความรู้ด้านธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และความรู้ทั่วไป และนักศึกษาหญิงสนใจอ่านหนังสือเนื้อหาเกี่ยวกับการก่อสร้างและตกแต่งบ้านเรือน ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของอุไรวรรณ พันธุ์ประพันธ์ (2515) พบว่า นักศึกษาชายอ่านหนังสือสารคดี เนื้อหาจิตวิทยา ปรัชญา ศาสนา สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ศิลปะ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ส่วนนักศึกษาหญิงสนใจการอ่านหนังสือด้านความรู้ทั่วไป ดนตรี วรรณคดีและชีวประวัติมากกว่านักศึกษาชาย และการวิจัยของกาญจนา พุทธนิมิตต์ (2530) พบว่า เนื้อหาที่นักเรียนนายเรือใช้มากที่สุดได้แก่ หนังสือในหมวดความรู้ทั่วไป และผลการวิจัยของสุพรรณิ วราทร (2543) พบว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่ง ไม่เคยอ่านและไม่รู้จักหนังสือสารคดีที่ได้รับรางวัล นักศึกษาจำนวนสูงสุดที่เคยอ่าน อ่านสารคดีที่ได้รับรางวัลไม่เกิน 5 เรื่อง (ร้อยละ 1.25-11.24)

บันเทิงคดี

ด้านรูปแบบ การวิจัยของพวงผกา วงศ์นุรักษ์ (2519) พบว่านักศึกษานอนนิยาย และเรื่องสั้น ส่วนวิภาดา นูนาค (2530) พบว่า รูปแบบหนังสือที่นักศึกษานอนเลือกอ่าน คือ

เรื่องสั้น รองลงมาคือ นวนิยาย ผลการวิจัยของสุพรรณิ วราทร (2543) พบว่า นักศึกษาอ่านหนังสือประเภทนวนิยายมากกว่าหนังสือประเภทอื่น โดยนักศึกษาส่วนใหญ่เคยอ่านนวนิยายที่ได้รับรางวัลไม่เกิน 10 เรื่อง นักศึกษาร้อยละ 58.70 เคยอ่านเรื่องสั้นไม่เกิน 5 เรื่อง การอ่านหนังสือสารคดีปรากฏผลตรงกันข้าม คือ นักศึกษาประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 54.35) ไม่เคยอ่านและไม่รู้จักสารคดีที่ได้รับรางวัลเหล่านี้ นักศึกษาจำนวนสูงสุดที่เคยอ่าน (ร้อยละ 40.22) อ่านน้อยมากเพียงไม่เกิน 5 เรื่อง (ร้อยละ 1.25-11.24)

ด้านเนื้อหา การวิจัยของพวงผกา วงศ์นุรักษ์ (2519) พบว่า นักศึกษาหญิงชอบอ่านนวนิยายความรัก ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยของวิภาดา บุณนาค (2530) และกมลทิพย์ วัชรวิวรรณ (2533) ที่พบว่า นักศึกษาทั้งชายและหญิงส่วนใหญ่ชอบอ่านหนังสือบันเทิงคดีที่มีเนื้อหาตลกขบขันและอาชญากรรม ส่วนผลการวิจัยของ Moffitt (1992) พบว่าหนังสือที่ได้รับความนิยมจากเพศหญิงคือ นวนิยายรัก รองลงมาคือ หนังสือผจญภัย จินตนาการและอาชญากรรม หนังสือที่ได้รับความนิยมจากเพศชายมีเนื้อหาจินตนาการ เชิงวิทยาศาสตร์ กีฬา ผจญภัย และสืบสวน

7. ปัญหาในการอ่าน

การวิจัยของ วรศิริ ธรรมประดิษฐ์ (2524) สุมนา อินทร์คำน้อย (2539) และ อัญชลี แซ่มชุกกลิ่น (2520) พบว่า ปัญหาในการอ่านของนักศึกษาส่วนใหญ่ คือ การอ่านสิ่งพิมพ์วิชาการภาษาต่างประเทศ การวิจัยของกาญจนา พุทธนิมิตต์ (2530) พบว่า ปัญหาในการอ่านคือ มีเวลาว่างในการอ่านหนังสือไม่เพียงพอและอ่านหนังสือช้า ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของสุมนา อินทร์คำน้อย (2539) ที่พบว่าปัญหาอื่นๆ ในการอ่านของนักศึกษานอกจากการอ่านสิ่งพิมพ์วิชาการภาษาต่างประเทศ คือ ปัญหาการแบ่งเวลาไม่เป็น ไม่มีเวลาอ่านหนังสือ หนังสือที่ต้องการไม่มีในห้องสมุดและห้องสมุดมีหนังสือไม่เพียงพอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย